

אדרת רשב"ם

ר"ת אמרות דוב רוזנברג תלמיד רבינו שלמה ב"ר מרדכי
לזכר נשמת הגה"ק רבינו שלמה מזוועהיל זי"ע

בס"ד

פ' פנחס שנת דסוגיא היצרי - השלמי לפ"ק גליון שס"ד

מדור הנעשה ונשמע

יו"ר האופוזיציה יאיר לפיד נאם השבוע (יום שני) בישיבת סיעתו סיעת יש עתיד, והתייחס לצווי הגיוס שנשלחו לחרדים ביום ראשון, ואמר, אלף צעירים חרדים קיבלו אתמול את ההודעה הבאה: "מלש"ב [נוטריקון: מועמד לשירות ביטחון] יקר, הנך מוזמן להשלמת הליכי צו ראשון בלשכת גיוס תל השומר בתאריך ה-05/08/2024 [ד' מנחם אב תשפ"ד] בשעה 9:00, עליך להתייצב עם תעודת זהות ומסמכים המעידים על מצבך הרפואי, שים לב! עליך להתייצב עם טופס רפואי חתום ע"י רופא המשפחה, את הטופס ניתן לקבל בקישור המצורף, לכל שאלה ניתן לפנות למוקד חרדים של מיטב" (עפ"ל), מי שראה את פניו של לפיד מחייך, ובאיזה שמחה הוא הכריז את ההכרזה, נזכר בפסוק במגילת אסתר וַיֵּצֵא הַמֶּן בַּיּוֹם הַהוּא שְׂמִיחַ וְטוֹב לֵב וְכִרְאוֹת הַמֶּן אֶת מְרֻדְכֵי בְּשַׁעַר הַמֶּלֶךְ וְלֹא קָם וְלֹא זָע מִמֶּנּוּ וַיִּמְלֵא הַמֶּן עַל מְרֻדְכֵי חֲמָה (אסתר ה:ט), וסימנך ולפיד שמח בגימטריא בַּיּוֹם הַהוּא שְׂמִיחַ וְטוֹב לֵב, אבל לפני שנתעסק בתגובה לזאת, נצטט עוד ציטוט מדברי לפיד, וזאת אחר הנאום של נתניהו ביום רביעי בקונגרס האמריקאי בפני שני הבתים המורכבים מסנאט ומבית נבחרים, רפובליקנים ודמוקרטים גם יחד, ובתוך דקות ספורות אחר סיום הנאום, לא איחר לפיד להגיב כלשונו: חרפה! שעה של דיבור בלי להגיד משפט אחד – "תהיה עסקת חטופים" (עפ"ל), במקום להחמיא ולשבח את הנואמים, קודם את יו"ר בית הנבחרים הרפובליקני מייק ג'ונסון, ואח"כ את ראה"מ ביבי נתניהו, ששניהם הזכירו בדברי פתיחה, שאנחנו נמצאים צמודים ליום שבעה עשר בתמוז, אשר באותה יום לפני כמעט אלפיים שנה נפלו חומות ירושלים לידי אויבינו, אולי דווקא הדברים האלו הרגיזו את לפיד, הרי רק עכשיו אמרנו בסליחות פי בְּשַׁבְעָה עֶשְׂרֵי בְּתַמּוּז הָעֵמִד צָלַם בְּהִיכַל, וסימנך יאיר לפיד (עם הכולל) בגימטריא העמיד צלם בהיכל, לפיד יודע טוב מאד שהצבא לא צריך את החרדים, זה רק כאב ראש בשבילם, אבל מטרתו הוא אך ורק להעמיד צלם בהיכל התורה, לחלן את כל חרדי וחרדי, להשכיחם מתורתך ולהעבירם מחוקי רצונך, הוא בעצמו אמר "חרפה! שעה של דיבור", האם הוא יודע את ערך שעה של דיבור, מן החפץ חיים זצ"ל אמר כי בכל דקה אפשר לדבר מאתיים מילים של תורה, ובא נחשוב חשבוננו של עולם, בשעה יש ששים דקות, א"כ בשעה אפשר ללמוד 12 אלף מילים בתורה, ויש ב' תורות, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, וסימנך חרפה בשעה של דיבור בגימטריא ב' פעמים תורה, אבל לפיד אינו מסוגל להסכים בזה, לפיכך שפך חמתו על נתניהו על שלא נכנע לאויבינו המחבלים, ובדרך אגב, במשך כל הנאום הדגיש נתניהו שוב ושוב שיעשה הכל למען שישבו את כל החטופים, רק שלא ייכנע לטרור להחזירם אפילו על מחיר של תבוסה במלחמה כהשקפת השמאל, אז מה הוא צורח כמו משוגע, וכאדם לא שפוי, כי הנה אויביך יהמיון ומשנאיך נשאו ראש (תהלים פג:ג), וסימנך ולא קם ולא זע ממנו בגימטריא ומשנאיך, אלא אחז באומנת אבותיו וימלא המן חמה אשר מרדכי לא קם ולא זע ממנו, וסימנך ולא קם ולא זע ממנו בגימטריא על מרדכי חמה, ובגימטריא לא שפוי, יש אנשים אשר כיון שהם רַעֲבַתְנַיִם לשלוט וחולי שלטון, מסוגלים לעשות דברים לא שפויים, וסימנך ולא קם ולא זע ממנו בגימטריא בכל משלה, אבל עד כדי כך שאם נתניהו אוחז בשיטה אחרת איך להחזיר את החטופים, לצרוח "חרפה"? החרפה היא על לפיד, ומקרא מלא הוא, מִכָּל פְּשָׁעֵי הַצִּילָנִי חָרַפְתָּ נָבֵל אֶל תְּשִׁימֵנִי (תהלים לט:ט).

וכעת נתנה ראש ונשובה אל דברי הפתיחה דלעיל, ידוע מפי ספרים וסופרים שביאת המשיח יבא דווקא מלובש בטבע, ושפיר יכול לבא אפילו ע"י ממשלות זרות כגון ארה"ב, כתיב בחזונו של דניאל, דָּנָה חֲלָמָא וּפְשִׁירָה גְּאֵמֵר קָדָם מְלָכָא (דניאל ב:לו), וסימנך חלמא ופשרה נאמר קדם מלכא בגימטריא שני בתי הקונגרס, ואולי מכאן יפחדו הפלשתינים, הרי שני בתי הקונגרס בגימטריא חיל אחז ישבי פלשת, ואם כבר מדברים בדניאל, כתיב בסוף פרק ז', וּמְלִין לְצַד עֲלָאָה יְמַלֵּל, וּלְקַדִּישֵׁי עֲלִיוֹנִין יְבַלֵּא וַיְסַבֵּר לְהַשְׁנִיָּה זְמַנִּין וְדַת, וַיְתִיֵּהְבוּ בַיָּדָה עַד עֵדָן וְעֵדְנִין וּפְלַג עֵדָן, וְדִינָא יִתְבּ וְשִׁלְטָנָה יְהֵעֲדוֹן לְהַשְׁמָדָה וְלְהוֹבְדָה עַד סוּפָא, וּמְלָכוּתָהּ וְשִׁלְטָנָא וְרִבּוּתָא דֵי מְלָכוּת תַּחוּת כָּל שְׂמִיָּא, יְהִיבַת לְעַם קַדִּישֵׁי עֲלִיוֹנִין, מְלָכוּתָהּ מְלָכוּת עֲלָם, וְכָל שִׁלְטָנָא לָהּ יִפְלָחוּן וַיִּשְׁתַּמְעוּן (דניאל ז:כה-כז), ופירש"י ז"ל, לצד עלאה, כלפי מעלה, ולקדישי עליון יבלא, ולישראל יטריח ויציק, ויסבר להשניא זמנין ודת, ידמה בלבו להעבירם על כל מועדיהם ודתייהם, עד עידן ועידנין ופלג עידן, קץ סתום הוא זה כאשר נאמר לדניאל סתום הדברים וחתום, ודרשוהו הראשונים איש לפי דעתו, וכלו הקצים, ויש לנו לפותרו עוד כאשר ראיתי כתוב בשם רב סעדיה, הם אלף וג' מאות ול"ה

שנים האמור בסוף הספר אשרי המחכה וגו', ופי' המועד עד עת שני עתים וחצי עת, ואמר שהעתים הם ד' מאות ופ' שמיום צאתם ממצרים עד שנבנה הבית, וד' מאות ועשר ימי מקדש ראשון הרי תת"ץ, ועוד חצי העת הזה תמ"ה, הרי אל"ף של"ה, את אלה חשוב מעת הוסר התמיד עד שוב זבח התמיד אל מקומו והוא הוסר שש שנים לפני החורבן ויש קצת ראייה בספר זה, ועוד יש מביאין ראייה לחשבון זה הסתר אסתיר פני, הסתר אסתיר בגי' אלף ושל"ה (רש"י), ובד"ה ושלטנה יהעדון, ושולטנו וממשלת של אותו המלכות יסירו מן השמים (רש"י), והבט נא ימין וראה כי **ושלטנה יהעדון להשמדה**, בגימטריא ד' **מנחם אב תשפ"ד**, תאריך ההתייבבות הנ"ל, אבל אדרבה, זכות ההתנגדות ומסירת נפש של לומדי תורה יבטל ויקרע את רוע הגזירה, וסימנך ד' **מנחם אב תשפ"ד** בגימטריא **בשעה של דיבור**, ולימוד התורה יהפוך ממדת הדין לרחמים, וסימנך ד' **מנחם אב תשפ"ד** בגימטריא **ויעבר ה' על פניו ויקרא ה' ה'**, וחשבתי הרי אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן, תיפח עצמן של מחשבי קיצין, שהיו אומרים כיון שהגיע את הקץ ולא בא שוב אינו בא אלא חכה לו שנאמר אם יתמהמה חכה לו (סנהדרין צז:), אבל רש"י הנ"ל ציטט את הפסוק בסוף דניאל, **אשרי המחפה ויגיע לימים אלף שלש מאות שלשים וחמשה (דניאל יב:ב)**, ורק בדרך רמז, אולי **ד' מנחם אב תשפ"ד** בגימטריא **אשרי המחכה ויגיע לימים אלף**, עצו עצו ותפרו דברו דבר ולא יקום.

מדור הדרוש

אבותם ינחלו, משונה נחלה זו מכל נחלות שבועלם, שכל נחלות שבועלם חיינ יורשין מתים, וכאן מתים יורשין חיונ וכו' (ב"ב קיז.).

ופירש הרשב"ם, ושהיה כלפחד זכור, והיה ראוי לטובל פי שנים עם אחיו זנכסי חפר, ואע"ג שאין הזכור נוטל זכראוי כזמוחזק, ארץ ישראל מוחזקת היא ליוצאי מצרים כדלמך בגמרא, וכמי שהחזיק חפר בחלקו דמי, ואפילו אם מת כלפחד מקמי חפר, נמצא כלפחד יורש פי שנים בכל אשר ימצא לחפר כי הוא ראשית אונו (רשב"ם).

ואכן כך מצינו בספר יהושע, ויפלו חבלי מנשה עקרה לבד מארץ הגלעד והבשן אשר מעבר לירדן (יהושע יז:ה), ופירש"י ז"ל, ויפלו חבלי מנשה עשרה, ששה לששה בתי אבות המנויים למעלה, וארבע לבנות כלפחד, לא שיהא כל אחת בית אח לעצמה, אלא שנטלו ארבעה חלקים, חלק של אביהם שהיה מיוצאי מצרים, ולפי מנין היוצאים ממצרים נתחלקה הארץ, וחלקו עם אחיו זנכסי חפר אביו שהיה גם הוא מיוצאי מצרים, ושהיה זכור ונטל שני חלקים, ועוד היה להם חלק אחי אביהם שמת זמדר זלזל זנים, ונטלו נחלה בחלקו, כך אמרו רבותינו (בבא בתרא קיח.), ולא הוזקה הכתוב להשמיענו מנין חלקי הזנות, אלא ללמד שנטלו חלק זכורה, ולהודיע שארץ ישראל חלק ירושה להם מוחזקת מאבותיהם, שאילו כן אין הזכור נוטל זכראוי כזמוחזק (רש"י).

ואיתא בספר פרשת דרכים (דרך הקודש דרך ט') אי ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו או לא, תלוי אי לחלק זריך קרא או לא, כי אברהם אבינו נלטווה קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה, ואברהם אבינו הלך בה רק לארכה ולא לרחבה, ולמ"ד הליכה קונה – אי אמרינן לחלק לא זריך קרא – שפיר קנה אברהם אבינו ע"ה את ארץ ישראל. ובגמרא בסנהדרין תניא איש איש, מה תלמוד לומר איש איש, לרבות בת טומטום ואנדרוגינום, אשר יקבל

בני נפתלי למשפחתם ליחאל ממשפחת היחאל לכוני משפחת הגוני, ליכר משפחת היכרי לשלם משפחת השלמי, אלה משפחת נפתלי למשפחתם ופקדיהם חמשה וארבעים אלף וארבע מאות, אלה פקודי בני ישראל שש מאות אלף ואלף שבע מאות ושלשים, וידבר ה' אל משה לאמר, לאלה תחלק הארץ זנחלה זמספר שמות (במדבר כו:מח-נג).

ואיתא זמדרכ רבה פ' ויגש, ובני נפתלי, שהיו מופתלין על שבעים ושתיים ניר שהיו פותלין את עבודת הניר, יחאל שחילו אלוקות זידן, והן מלחחין זשיניהם ומלעיגים זשפתותיהן, וגוני שהיו מגונים זלשונם, ויכר שהיה יכרן קשה מכל בני אדם, ושלם שהיו מושלמים לזכרם ומשלמין רעה תחת טובה (בראשית רבה פצ"ד ח'), וזפי' יפה תואר מפרש לטובה, שחילו, מלשון(שופטים ה:כו) ומחלה ומחלה, (תהלים סח:כב) ומחץ לאש אויביו, ופירש שקיתתו את העבודת כוכבים, וזכר רכור המור זביא המדרש, שדורש יחאל שעשו חזילה זין הקב"ה לעבודת כוכבים, ופירש שזטתו זכל עת זבה' ומאסו זאל אחו, ומפרש והן מלחחין זשיניהם, שמזזים את העבודת כוכבים זלינותם, (מגילה כה:; סנהדרין סג:) לכל לזלנותא אסורא זר מלינותא לעבודת כוכבים (יפה תואר).

ונל"פ זעזשה"י עפ"י מה דתנן זמשנה זפרק יז נוחלין, זנות כלפחד זטלו ג' חלקים זנחלה, חלק אביהן שהיה עם יוצאי מצרים, וחלקו עם אחיו זנכסי חפר, ושהיה זכור נוטל שני חלקים (ב"ב קטז:), ושם זגמרא, תנן זמאן דלמך ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, דתניא רבי יאשיה אומר ליוצאי מצרים נתחלקה הארץ, שנאמר (במדבר כו:גה) לשמות מטות אבותם ינחלו, אלא מה אני מקיים לאלה תחלק הארץ זנחלה, לאלה כאלה, להוליא את הטפלים, רבי יונתן אומר לזאי הארץ נתחלקה הארץ, שנאמר לאלה תחלק הארץ זנחלה, אלא מה אני מקיים לשמות מטות

את אביו ואת אמו, אין לי אלא אביו ואמו, אביו שלא אמו, אמו שלא אביו מניין, תלמוד לומר אביו ואמו קלל, אביו קלל, אמו קלל, דברי רבי יאשיה, רבי יונתן אומר, משמע שניהן כאחד ומשמע אחד ואחד בפני עצמו, עד שיפרט לך הכתוב יחדיו, מנא ליה, נפקא ליה מומהלל אביו ואמו מות יומת, ואידך, ההוא מיבעי ליה לרבות בת טומטום ואנדורגינום, ותיפוק ליה מאיש איש, דברה תורה כלשון בני אדם (סנהדרין פה:), א"כ ר' יונתן ס"ל לחלק לא כריך קרא, ס"ל דברה תורה כלשון בני אדם, אבל ר' יאשיה ס"ל לחלק כריך קרא, ס"ל לא דברה תורה כלשון בני אדם.

ואיתא בתוספות יו"כ מצעל כפות תמרים, לפרש את הגמרא (יומא פו:): אמר ריש לקיש גדולה תשובה שמגעת עד כסא הכבוד שנאמר טובה ישראל עד ה' אלקיך, רבי יוחנן אמר עד ולא עד בכלל (כפי גירסת העין יעקב), והביא מספר תאוה לעינים שכתב לפרש, דפליגי אס מהני תשובה לעבודה זרה וכפירה בעיקר ע"כ, ועל זה דרשו דורשי ראשונות (שלה"ק מס' יומא) בפסוק תשב אנוש עד זכא, **לכא** אותיות **דם** כפירה אישות, ואי אמרינן עד ולא עד בכלל, אז אינו מועיל תשובה על הג' העבירות הנ"ל, אבל אי אמרינן עד ועד בכלל, אז שפיר מועיל תשובה על כל העבירות אפילו על עון של ע"ו, וזה תלוי במחלוקת אי אמרינן דברה תורה כלשון בני אדם, לכתב המחבר ראובן הוליא שטר חוב על שמעון שזמנו ה' בניסן, ושמעון הוליא שובר שנכתב בחמשה בניסן – כתוב בו שמחל ראובן לשמעון כל תביעות שהיו עליו עד אותו היום, ראובן גובה שטרו, דבלשון העולם עד ולא עד בכלל (מחבר בשו"ע חו"מ סימן מ"ג סעיף כ"ז).

ואיתא בספר כסף נבחר פ' בראשית וזלה"ק, ותמן תנינן במס' פסחים (ק"ט), מאי דכתיב וידי אדם מתחת כנפיהם (יחזקאל א:ח) – וידו כתיב, מלמד שידו של הקב"ה פרושה מתחת כנפי החיות לקבל את השבים, וא"כ אס הולכים בתר הכתיבה, ודאי מוכח דהקב"ה מקבל שבים ותשובה מועלת, אבל אי הולכין בתר הקריאה, אס כן קרינן וידי אדם – דקאי על המלאכים, ואין להוכיח דהקב"ה מקבל שבים (כסף נבחר פ' בראשית).

ובפרק קמא דמסכת תענית, אמר רבי יוחנן, מאי דכתיב עשר תעשר, עשר בשביל שתתעשר (תענית ט.), ולכאורה מתי אפשר לדרוש עשר בשביל שתתעשר, רק אי אמרינן יס אס למקרא, דבקרנא כתיב **תעשר** בשי"ן שמאלית, ואפשר לקרות תיבת **תעשר** בשי"ן ימנית כיון דיס אס למקרא, וכדמלינו בספה"ק דגל מחנה אפרים בפי' לך וזלה"ק, הנה התורה נכתב בלא נקודות שאפשר לדרוש התורה באיזה נקודות שרואים (דגל מחנה אפרים לך עה"פ ואברם כבוד מאוד וכו'), ולפי"ז שפיר יס לדרוש עשר בשביל שתתעשר, וא"כ שטר מואה בהאי עלמא איכא, אבל אי

אמרינן יס אס למסורת, א"כ א"א לדרוש עשר בשביל שתתעשר, דכתיב **תעשר** בשי"ן שמאלית, וא"כ אמרינן שטר מואה בהאי עלמא איכא, וככה מלאתי מפורש בספר לחמי תודה (דף עז:; ודף קג:; ודף רד:).

ותמן תנינן במסכת פסחים, אמר רבי אלעזר, לא הגלה הקב"ה את ישראל לבין האומות, אלא כדי שיתוספו עליהם גרים (פסחים פז:), הרי לחז"ל גרים לפני הקב"ה, ומעלייתא הן, אבל במסכת נדה מוכח איפכא, דתנו רבנן הגרים והמשחקין תנינות מעבדין את המשחית וכו', כדרבי חלבו, דאמר רבי חלבו, קשין גרים לישראל כספחת (נדה יג:), וא"כ גריעותא הן.

ואיתא בספר כסף נבחר פ' לך לך, דהמחלוקת אי מקבלים גרים או לא, תלוי אי מהני תשובה לבן נח או לא, וזלה"ק, דכבר נודע שיש חלוקי דיעות בענין קבלת גרים, דאיתא במדרש (ב"ר פרשה א' סימן ד') שלשה דברים קדמו לעולם וקחשיב ישראל, ובגמרא (פסחים נד:) לא קחשיב ישראל, ותיירץ ביפה תואר (שם) דגמרא סבר מקבלין גרים, וא"כ איך אפשר שיהיו ישראל במחשבה, דהכל בידי שמים חוץ מיראת שמים, וא"כ איך יהיו ישראל במחשבה, דלמא יתוספו גרים ויהיו ישראל יותר, והמדרש סבר אין מקבלין גרים, ונראה דפליגי, דאיתא בעשרה מאמרות (מאמר חקור דין ח"א פ"ד, ח"ב פ"א) אין תשובה מועלת אלא לישראל ולא לבני נח, אכן בפירש"י לפי' (בראשית ו:ג) והיו ימיו מאה ועשרים שנה, ק"ך שנה האריך להם אולי יעשו תשובה, א"כ מוכח תשובה מועיל, א"כ בזה פליגי, למאן דאמר דאין מקבלין גרים סובר דאין תשובה מועיל, משום דאותן חטאים שחטאו בגיותן אין תרופה למכתו, ואידך דסבר תשובה מועיל סובר דמקבלין גרים, דיכול לתקן אשמתו (כסף נבחר פ' לך לך), ושמעתי מפ"ק כ"ק מרן אדמו"ר מלאנז שליט"א (בשוה"ט ליל א' דסוכות תשס"ו), דבזה תלוי אי מהני תשובה על עון עבודה זרה, דהעכו"ם עבדו עבודה כוכבים ומזלות, ואי מהני תשובה על עבודה זרה, א"כ מהני תשובה לבן נח ומקבלין גרים, ואי לא מהני תשובה על עבודה זרה, אז לא מהני תשובה לבן נח ואין מקבלין גרים.

וי"ל בדרך פטפוטי לאורייתא, דאיתא במדרש רבה בקהלת, דור הולך ודור בא, רבי יודן בשם רבי לוי אומר, אין לך בכל יום ויום שאין נולדין בו ששים רבוא ומתים בו ששים רבוא, ומה טעם, דור הולך ודור בא, וזרח השמש ובא השמש, רבי ברכיה ורבי יעקב בר אבונא ורבי חייה בר אבא בשם רבי לוי בר סיסי, משזרח השמש ובא השמש דור הולך ודור בא, ומניין לדוד שהוא ששים רבוא, שנאמר (דברים א:לה) אס יראה איש באנשים האלה הדור הרע הזה, ואותו הדור ששים רבוא היה (קהלת רבה פ"א ה'), ומלינו בספה"ק, ישראל נוטריקון יס ששים רבוא אותיות לתורה

(עיין מגלה עמוקות פ' ואתחנן אופן קפ"ו), ואיתא בזוהר הקדוש, מאי מדור דר, לא משה, לאתמר ביה (קהלת א:ד) דור הולך ודור בא, והא אוקמוה, ללית דור פחות משקיס רבוא, ולא משה לאתמר ביה לאנתתא חדא ילדה שקיס רבוא בכרס אחד (זוהר ח"א כה), ועיין תיקוני זוהר תיקון ס"ט), ולפי הנ"ל אם מהני תשובה על ע"ז ומקבלין גרים, הרי אם יתוספו גרים יהיו ישראל יותר משקיס רבוא, ולפיכך פרט כאן הפסוק אלה פקודי בני ישראל שש מאות אלף ואלף שבע מאות ושלשים, ללמד שכל דור ודור ישנם כשקיס רבוא ישראל, ואין מקבלין גרים.

ומאינו צפרשת צראשית, הלא אם פייטיב פייטיב ואת ואת לא תיטיב לפתח חטאת ריבץ ואלויד פשוטו ואתה פמשל בו (בראשית ד:ז), וכתב הכתב סופר ז"ע וזלה"ק, לפתח חטאת רובץ, בש"ס (ברכות סא). אמר רב יצחק הרע דומה לחטה, כריך להבין ענינו ודמיונו של רב, ונ"ל לפרש שיחתם ז"ל, ע"ד שאמר במדרש (בראשית רבה פ"ט ט"ו) והנה טוב זה יצחק טוב מאוד זה יצחק הרע, כונתו לכולי יצחק הרע העומד ומסית לאדם, לא היה מקבל שכן על שעושה טוב וסר מרע, וע"י שיש יצחק הרע ומסיתו תמיד לפוס לערר אגרא, ולזה אמרו ז"ל (קידושין לט:) ישב ולא עבר עבירה נוהגים לו שכן כעושה מורה, ולכן מאד זה יצחק הרע, שהוא טוב לאדם ומביאו לטוב עולם הבא כשזוכה לכבוש אותו, אלא לאמרו ז"ל (קידושין ל:) לולי הקב"ה עוזרו אינו יכול לו, דכתיב ה' לא יעזבנו בידו, וזהו דוקא כשאדם עושה כל מה שצידו לעשות, בורח מן העבירה ואינו מתחבר לרשע ומלטער ומיגע עמו שלא יכשל וגלוי לפניו שרלונינו לעשות ראונו ושאור שבעיסה מעכב, אז מגן ומושיע לאדם ועזרו מאת ה' ית"ש, וזהו כוונתם דומה לחטה, מה חטה זו היא עיקר מחית האדם ועל הלחם יחי' ואין לורך גדול יותר מזה, כן היצחק הרע הוא היותר טוב לאדם, אבל הנאתו בו לאחר היגיעה וטורח רב, כמו חטה זו שריד טורח ויגיעה רבה בזיעת אפו יאכל, והזורעין בדמעה ברנה יקארו, ואחר כל הטורח הכל בידי שמים, שאם יעאור הגשם טרחתו על חנם, או אם יבוא רוח קדים ושלפון לחנם יגע, כן הדבר הזה, שיהיה לאדם טוב מינה"ר הוא אחר טורח רב ושוב רריך סיעתא דשמיא, והיינו לפתח חטאת רובץ להחטיא לאדם כפשוטו, וג"כ דומה לחטה כשזוכה לכבוש ולהכניע אז דומה לחטה, לכן זרעו לכם לזרעה שהוא כעין זריעה בארץ ע"י יגיעה וטורח מרובה, וקארו לפי חסד, חסד ה' שמתחסד עם האדם ומושיע לו שיוציא מכה אל הפועל מחשבתו הטוב, ראוני לעשות ראוני ית"ש, וזה ג"כ הכונה בפסוק (תהלים צ:יא) אור זרוע ללדיק, שאין ללדיק רק הזריעה שרואה להשיג האור האמיתי ולא כרשעים אשר הולכים חושך, והלמיחה מאת ה' וק"ל (כתב סופר).

ומאינו צפרשת נה, כי יצר לב האדם רע מנעוריו (בראשית ח:כא), וקראו יצר לפי שנוצר עמו, ואמר מנעוריו, כי יצר הרע הוא באדם קודם יצר הטוב, כי אין בו יצר טוב בפועל עד שיגדל, וכך איתא בצרייתא באבות דרבי נתן, יצר הרע כילד, אמרו שלש עשרה שנה גדול יצר הרע מיצר טוב, ממעי אמו של אדם היה גדל וצא עמו, והתחיל מחלל שבתות אין ממחה בידו, לאחר שלש עשרה שנה נולד יצר טוב, כיון שמחלל שבתות, א"ל ריקה, הרי הוא אומר (שמות לא:יד) מחלליה מות יומת (אבות דרבי נתן פט"ז מ"ב), וזוהי יל"פ ליחאלל משפחת היחאללי לגוני משפחת הגוני, כי היחאללי הגוני בגימטריא בכור, שיצר הרע הוא הבכור מן יצר הטוב בי"ג שנה, אשר לפתח חטאת רובץ, במליצת יוסר שכבר הקדים יצר הרע ליצר הרע בכ"כ הרבה שנים, וארז"ל במסכת ברכות, אמר רבי חייל בר אבא אמר רבי יוחנן, משל לאדם אחד שהיה לו בן, הרחיאו וסכו והאכילו והשקהו ותלה לו כים על לווארו וכו', מה יעשה אותו הבן שלא יחטא (ברכות לב).

ומאיתי מאמר פלא בילקוט ראובני בזה הלשון, קדש לי כל בכור (שמות יג:ב) יצה"ר הוא ראשון ליצירה, והוא אדמוני שלוקח הזוהמא, ושולט בפטרו ולריך פדיון ע"כ (ילקוט ראובני, ועיין יערות דבש ח"ב דרוש י"ב). ולכן כיון שנצר הרע שוכן אצלו כבר י"ג שנה לפני כן, הרי שבזו צרפת שלו, ומה יעשה אותו הבן שלא יחטא.

והיאך שאמר הכתוב, בני נפתלי למשפחתם ליחאלל משפחת היחאללי לגוני משפחת הגוני, ודרשינן שעשו מחייה בין הקב"ה לעכו"ם, א"כ אין מקבלין גרים, ולא מהני תשובה על ע"ז, ולא דרשינן וידו כתיב זה ידו של הקב"ה שפרוסה תחת כנפי החיות לקבל שבים, וא"כ אמרינן יש אם למקרא, ודרשינן תעשר בש"ן ימנית, ושכר מצוה בהאי עלמא איכא, לפיכך קא ממשיך ואזיל הכתוב, ליצר משפחת היצרי לשלם משפחת השלמי, כיון ליצר הרע בוער כאש לפיכך מקבל שכן אפילו בהאי עלמא, וזה פירוש ליצר משפחת היצרי, כיון שהוא במשפחת היצרי, לפיכך לשלם משפחת השלמי, הקב"ה משלם שכן מצוה בהאי עלמא, וכיון דלא מהני תשובה על ע"ז, וגרים גרועתא הן, ואין מקבלין גרים, אין חוששין שיתוספו גרים, לפיכך קא ממשיך ואזיל הכתוב, אלה משפחת נפתלי וכו' אלה פקודי בני ישראל שש מאות אלף ואלף שבע מאות ושלשים, בכל דור ודור יש שקיס רבוא, וכיון דלא מהני תשובה על ע"ז, א"כ אמרינן עד ולא עד בכלל, ודברה תורה כלשון בני אדם, ולחלק לא לריך קרא, ושפיר ארץ ישראל מוחזקת לנו מאבותינו, וא"כ ליוצא מצרים נתחלקה הארץ, לפיכך קא ממשיך ואזיל הכתוב, וידבר ה' אל משה לאמר, לאלה תחלק הארץ בנחלה במספר שמות, שקאי על יוצאי מצרים.